

Отримано: 27 лютого 2020 р.

Прорецензовано: 02 березня 2020 р.

Прийнято до друку: 05 березня 2020 р.

e-mail: 2123kondratenko@gmail.com

larysa.obolontseva@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2020-16(44)-108-112

Кондратенко Н. О., Оболонцева Л. В. Методичний підхід до оцінки рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острого : Вид-во НаУОА, березень 2020. № 16(44). С. 108–112.

УДК: 332.48

JEL-класифікація: M41, L830

Кондратенко Наталія Олегівна,

*доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова*

Оболонцева Лариса Володимирівна,

*доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри туризму і готельного господарства,
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова*

**МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНУ**

У статті запропоновано методичний підхід до оцінки рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону на основі визначення інтегрального показника оцінки конкурентоспроможності готельних послуг за групами задоволеності споживачів. З'ясовано, що розвиток сфери туризму та готельного господарства сьогодні є важливим фактором розвитку регіональних економічних систем. Сектор готельної індустрії на сьогоднішній день – найбільш затребуваний та динамічний сектор економіки України, здатний приносити реальний прибуток. Зроблено висновок, що запропонований методичний підхід до оцінки рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону дозволяє визначити як рівень конкурентоспроможності окремого підприємства по відношенню до інших підприємств, так і може бути застосований при оцінці рівня конкурентоспроможності готельного господарства будь якого регіону по відношенню до іншого.

Ключові слова: оцінка, рівень, методичний підхід, конкурентоспроможність, готельне господарство, регіон.

Кондратенко Наталья Олеговна,

*доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры менеджмента и публичного администрирования,
Харковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова*

Оболонцева Лариса Владимировна,

*доктор экономических наук, доцент, заведующий кафедры туризма и гостиничного хозяйства,
Харковский национальный университет городского хозяйства имени А.Н. Бекетова*

**МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ УРОВНЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ
ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА РЕГИОНА**

В статье предложен методический подход к оценке уровня конкурентоспособности гостиничного хозяйства региона на основе определения интегрального показателя оценки конкурентоспроможности гостиничных услуг по группам удовлетворенности потребителей. Установлено, что развитие сферы туризма и гостиничного хозяйства сегодня является важным фактором развития региональных экономических систем. Сектор гостиничной индустрии на сегодняшний день – самый востребованный и динамичный сектор экономики Украины, способный приносить реальную прибыль. Сделан вывод, что предложенный методический подход к оценке уровня конкурентоспособности гостиничного хозяйства региона позволяет определить как уровень конкурентоспособности отдельного предприятия по отношению к другим предприятиям, так и может быть применен при оценке уровня конкурентоспособности гостиничного хозяйства любого региона по отношению к другому.

Ключевые слова: оценка, уровень, методический подход, конкурентоспособность, гостиничное хозяйство, регион.

Nataliya Kondratenko,

*Doctor of Economics, Professor, Professor of Management and Public Administration Department,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

Larysa Obolontseva,

*Doctor of Economics, Associate Professor, Head of the Department of Tourism and Hospitality,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

**METHODICAL APPROACH TO ESTIMATING THE HOTEL'S COMPETITIVENESS
LEVEL IN THE REGION**

The article proposes a methodical approach to assessing the level of competitiveness of the hotel industry in the region determining the integral indicator of the hotel services competitiveness by consumer satisfaction groups. It has been established that the development of tourism and hospitality is today an important factor for the development of regional economic systems. The hotel industry sector is by far the most popular and dynamic sector of the Ukrainian economy, capable of producing real profits. It was noted that in the recent period the strategy and tactics of the hotel industry development in the regions of Ukraine have changed significantly. Analysis of professional domestic and foreign literature has shown that existing methodological approaches to assessing the competitiveness of the hotel industry in the regions of the country do not give an idea of the current state and trends of its development and require systematization and improvement. It was also noted that the assessment of the hotel industry competitiveness level in the region can be done applying an integral indicator, which determines the degree of the hotel enterprises attractiveness in the region for consumers of services. It was determined that the factors affecting its competitiveness are divided into external (exogenous) and internal (endogenous) in relation to the hotel enterprise. In turn, internal factors are divided into three groups: factors that characterize the hotel enterprise; factors that characterize a hotel service; factors that characterize the quality of customer service. Internal factors, of course, have a huge impact on the hotel enterprise's competitiveness level, since they shape its profitability and efficiency of financial and economic activities. Attention was drawn to the fact that the economic content of the integral indicator of hotel industry competitiveness in the region proves that analyzing and assessing the competitiveness of hotel services should be guided by meeting the needs of consumers and the overall indicators of assessing the competitiveness of hotel services. It is concluded that the proposed methodological approach to assessing the level of competitiveness of a hotel in a region allows to determine both the level of of an individual enterprise competitiveness with respect to other enterprises, and can be applied while assessing the level of hotel industry competitiveness of the region in comparison to another region.

Keywords: assessment, level, methodological approach, competitiveness, hotel industry, region.

Постановка проблеми. Розвиток сфери туризму та готельного господарства сьогодні є важливим фактором розвитку регіональних економічних систем. Сектор готельної індустрії на сьогоднішній день – найбільш затребуваний та динамічний сектор економіки України, здатний приносити реальний прибуток [1]. Тому, питання оцінки рівня конкурентоспроможності готельних підприємств регіонів України та їх місця у світовому конкурентному середовищі готельного бізнесу виходять на перший план.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток готельного господарства на рівні країни та її регіонів вивчалися багатьма науковцями та практиками. Серед них: О. Азарян [2], С. Байлик [3], Н. Бунтова [4], Я. Остапенко [5], О. Погоріляк [6], П. Подлепіна [7], В. Семенов [8], І. Чорна [9] та ін.

Метою статті є розробка методичного підходу до оцінки рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону на основі визначення інтегрального показника оцінки конкурентоспроможності готельних послуг за групами задоволеності споживачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готельне господарство є ваговою складовою сфери послуг та тісно пов'язане з розвитком туризму у регіонах країни, оскільки забезпечує споживачів послугами з проживання та відпочинку.

У свою чергу, готельний бізнес кожного окремого регіону України має певні особливості, які пов'язані із економіко-географічним положенням, ступенем розвитку транспортної інфраструктури, природно-кліматичними умовами та наявністю архітектурних та історичних пам'яток.

За останній період значно змінилася стратегія та тактика розвитку готельного господарства регіонів України. Аналіз фахової вітчизняної та зарубіжної літератури показав, що існуючі методичні підходи до оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств готельного господарства регіонів країни не дають уявлення про сучасний стан та тенденції його розвитку та потребують систематизації та вдосконалення.

Загальною тенденцією сьогодні є те, що завантаження готелів в більшості регіонів України є сезонним (в областях, що не належать до активних туристичних зон, влітку вона найнижча, в курортних же зонах – влітку та взимку вона найвища). Також завантаження готелів протягом року, як правило, ще нерівномірне і за днями тижня – на вихідних воно знижується, зростаючи в будні за рахунок тих осіб, яких перебувають у відраженні. Суттєву конкуренцію підприємствам готельного господарства, у т. ч. великим готелям, створюють фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які переважно утримують невеличкі готелі та є власниками приватних будинків і квартир [10].

Конкурентоспроможність готельного господарства на регіональному рівні визначається наданням послуг більш високої якості порівняно з конкуруючими аналогами [11].

До основних туристських ресурсів регіону відносяться:

- географічне положення та високий рівень транспортного та логістичного освоєння території;
- наявність високорозвинутих природних ресурсів;
- наявність у регіоні інформаційного середовища;
- інфраструктурне забезпечення розвитку інновацій;
- збалансована регіональна фінансова система;
- гарантії для підприємницької та інвестиційної діяльності з боку законодавства;
- кадровий потенціал;

- маркетингові інновації;
- підтримка органів державної регіональної влади;
- підтримка суспільства регіону.

Конкурентоспроможність готельного господарства регіону залежить від якості надання готельних послуг. Тобто, перинною ланкою регіонального готельного комплексу є підприємство гостинності, від рівня якості надання послуги якого залежить імідж регіону, його фінансово-економічне становище та якість життя суспільства.

По відношенню до готельного підприємства чинники, що впливають на його конкурентоспроможність поділяються на зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні). Внутрішні чинники, звісно, мають величезний вплив на рівень конкурентоспроможності готельного підприємства, оскільки вони формують його прибутковність та ефективність фінансово-економічної діяльності.

У свою чергу внутрішні чинники розподіляються на три групи: чинники, які характеризують готельне підприємство; чинники, що характеризують готельну послугу; чинники, що характеризують якість обслуговування споживачів (рис. 1).

Рис. 1. Структура внутрішніх чинників, що забезпечують конкурентоспроможність підприємств готельного бізнесу [12]

З точки зору регіональної економіки оцінку рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону доцільно проводити за умови об'єднання показників оцінки конкурентоспроможності готельних послуг в наступні групи:

- економічні, які характеризують фінансову діяльність підприємств гостинності;
- організаційні, які характеризують якість надання готельних послуг;
- класифікаційні, що відображають певні види послуг;
- нормативні, які характеризують відповідність тій чи іншій послуги умовам певних нормативів та стандартів;
- соціальні, які характеризуються відповідність послуги соціальним потребам людини;
- естетичні, які характеризуються відповідність послуги до естетичного та емоційного задоволення людини.

Оцінку рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону можливо проводити за допомогою інтегрального показника, який визначає міру привабливості готельних підприємств регіону для споживачів послуг.

Економічний зміст інтегрального показника рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону доводить, що проаналізувати та оцінити конкурентоспроможність готельних послуг необхідно орієнтуючись на задоволення потреб споживачів та загальних показників оцінки конкурентоспроможності готельних послуг.

У загальному вигляді коефіцієнт конкурентоспроможності готельного підприємства регіону визначається як:

$$K_{\text{КГТР}} = I_i / I_{\text{max}}, \quad (1)$$

де I_i – інтегрований показник конкурентоспроможності по i -тому готельному підприємству;

I_{max} – максимальне значення інтегрованого показника конкурентоспроможності по підприємству-конкуренту певного регіону.

Дуже важливим для визначення рівня конкурентоспроможності готельного підприємства регіону є завантаження номерного фонду. Готельний коефіцієнт завантаження обчислюється як:

$$K_{\text{зав}} = \Pi_i / \Pi_{\text{ср}} \quad (2)$$

де Π_i –завантаження i -го готельного підприємства;

$\Pi_{\text{ср}}$ – середнє завантаження номерного фонду готельних підприємств по регіону.

Тобто, значення показника економічної ефективності завантаження номерного фонду готельних підприємств регіону визначається як:

$$E_{\text{зав}} = 100\% - K_{\text{зав}} \quad (3)$$

На думку авторів, найбільш вдалою для оцінки рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону может стати використання методичного підходу, який ґрунтується на основі визначення інтегрального показника оцінки рівня конкурентоспроможності готельних послуг за групами задоволеності споживачів, який представлений у наступному вигляді:

$$K_{\text{КГТР}} = \sum K_i W_i, \quad (4)$$

де K_i –показники конкурентоспроможності окремих сторін діяльності готельного господарства регіону;

W_i – вагомість окремих факторів готельних послуг за групами задоволеності споживачів в загальній сумі.

Вагомість факторів готельних послуг за групами задоволеності споживачів визначається за формулою:

$$W_i = I_e + I_o + I_{\text{кл}} + I_n + I_c + I_{\text{ест}}, \quad (5)$$

де I_e – економічний фактор щодо надання готельних послуг за групами задоволеності споживачів;

I_o – організаційний фактор щодо надання готельних послуг за групами задоволеності споживачів;

$I_{\text{кл}}$ – фактор класифікації надання готельних послуг за групами задоволеності споживачів;

I_n – фактор нормативності надання готельних послуг за групами задоволеності споживачів;

I_c – соціальний фактор щодо надання готельних послуг за групами задоволеності споживачів;

$I_{\text{ест}}$ – естетичний фактор щодо надання готельних послуг за групами задоволеності споживачів.

Вплив наведених шести факторів впливу на рівень конкурентоспроможності готельного господарства регіону є складним та не може бути зведений до їх лінійної комбінації.

Тобто, інтегральну оцінку рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону можна представити у вигляді функції трьох груп змінних:

$$K_{\text{КГТР}} = K_{\text{Інт}} ([K_{p_i}, i=1, \dots, N_p], [W_i, i=1, \dots, N_f], [F_i, i=1, \dots, N_f]), \quad (6)$$

де $K_{\text{Інт}}$ – показник інтегральної конкурентоспроможності готельних підприємств регіону;

K_{pi} – конкурентоспроможність наявних ресурсів готельних підприємств регіону загальним числом N_r ;
 W_i – вагові коефіцієнти загальним числом N_r ;
 F_i – кількість факторів зовнішнього середовища загальним числом N_r .

Узагальнене наведення факторів оцінки рівня конкурентоспроможності готельних послуг за групами задоволеності споживачів не обмежується, оскільки при оцінці рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону повинна враховуватися диференціація темпів і пропорцій економічного зростання регіону, розвитку регіональних туристських комплексів та використання новітніх методів дослідження.

Висновки. Запропонований методичний підхід до оцінки рівня конкурентоспроможності готельного господарства регіону дозволяє визначити як рівень конкурентоспроможності окремого підприємства по відношенню до інших підприємств, так і може бути застосований при оцінці рівня конкурентоспроможності готельного господарства будь якого регіону по відношенню до іншого.

Перспективою подальших досліджень має бути розробка економіко-математичної моделі управління конкурентоспроможності готельного господарства регіону.

Література:

1. Кондратенко Н.О. Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку готельного бізнесу в регіонах України. *Проблеми економіки*. № 4 (42), 2019. С. 72–80.
2. Азарян О. М. Науково-практичний підхід до оцінювання конкурентного стану підприємства на ринку готельних послуг. *Торгівля і ринок України: темат. зб. наук. пр.* Вип. 36; гол. ред. О. О. Шубін. Донецьк: Дон-НУЕТ, 2013. С. 111–119.
3. Байлик С. И. Гостиничное хозяйство. Организация, управление, обслуживание : [науч. издание]. К. : Дакор, 2008. 288 с.
4. Бунтова Н. В. Стратегічні орієнтири розвитку готельного бізнесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=12&y=2013>.
5. Остапенко Я. О. Статистичний аналіз підприємств готельного господарства та прогнозування його розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 1216–1221.
6. Погоріляк О. О. Готельний комплекс як складова регіональної економічної інфраструктури. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2013, 50. С. 236–243.
7. Подлепіна П. О. Функціонування готельного господарства України в контексті сучасних тенденцій розвитку економіки. Туризм і гостинність в Україні: стан, проблеми, тенденції, перспективи розвитку: матер. І Міжнар. Наук-практич. Конф. – Черкаси: Брама-Україна, 2012. С. 370–374.
8. Семенов В. Ф. Регіональний вимір рекреаційно-туристичної діяльності: кол. моногр. Одеса : Вид-во «Optimum», 2008. 201 с.
9. Чорна І. В. Діагностика діяльності підприємств готельного господарства. URL: http://knowledge.allbest.ru/sport/2c0b65625b3ac68b4d43b88421206d37_1.html.
10. Будя О. П. Інноваційні напрямки розвитку маркетингу в сфері туризму і гостинності. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2008, 6. С. 142–149.
11. Кузнецова Н.М. Регіональний вимір розвитку туристичного та готельного бізнесу: кол. моногр. Одеса: Астропринт, 2010. 256 с.
12. Бортник Л.В. Організаційні та економічні засади забезпечення конкурентоспроможності підприємств готельного бізнесу. автореф. дис. канд. екон. наук., спец. 08.00.04., Одеса, 2014, 21 с.